TBMM
HALKLARIN EŞİTLİK VE DEMOKRASİ PARTİSİ
GRUP BAŞKANLIĞI
Sayı : 20700
Tarih : 20.10.2026

10/4832

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Erzurum ve Doğu Anadolu Bölgesi genelinde hayvancılık sektöründe yaşanan sistemik krizlerin, salgın hastalık risklerinin, kamu hizmetlerindeki aksamaların, fahiş idari para cezalarının, yem ve girdi maliyetlerindeki artışların ile kırmızı et piyasasındaki oligopolistik (çeteleşmiş/tekelleşmiş) yapıların ve spekülatif fiyat hareketlerinin tüm boyutlarıyla araştırılması; üreticilerin, besicilerin ve celeplerin yaşadığı mağduriyetlerin giderilmesi ve bölge hayvancılığının sürdürülebilir kılınması amacıyla **Anayasa'nın 98'inci, TBMM İçtüzüğü'nün 104 ve 105'inci maddeleri gereğince bir Meclis Araştırması açılmasını** arz ve teklif ederiz. 19.10.2026

Meral DANIŞ BEŞTAŞ
Erzurum Milletvekili

GEREKÇE

Erzurum, geniş mera varlığı, tarihsel birikimi ve sosyo-ekonomik yapısı itibarıyla Türkiye'de canlı hayvan yetiştiriciliğinin ve kırmızı et üretiminin omurgasını oluşturmaktadır. Doğu Anadolu Bölgesi'nden Batı metropollerine uzanan kırmızı et tedarik zincirinin kilit noktası olan Erzurum'da hayvancılığın çökmesi, yalnızca yerel bir ekonomik kriz değil, Türkiye genelinde gıda güvenliğini ve gıda enflasyonunu doğrudan etkileyen ulusal bir kriz niteliğindedir.

Erzurum canlı hayvan pazarlarında besiciler, celepler ve köylülerle yapılan doğrudan saha incelemeleri ve derinlemesine araştırmalar; sektörün çok boyutlu ve acil müdahale gerektiren ağır bir çıkmazda olduğunu ortaya koymuştur:

5996 Sayılı *Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanunu* uyarınca hayvan nakillerinde koruyucu aşıların yapılmış olması ve "İl Dışı Canlı Hayvan Sevk Belgesi" alınması zorunludur. Ancak Erzurum'da ithal veteriner ilaçları ve aşı tedarikinde yaşanan ciddi aksaklıklar ile İl Tarım ve Orman Müdürlüğü teşkilatının saha, personel ve lojistik imkânlarının yetersizliği nedeniyle koruyucu aşılama ve küpeleme programları zamanında tamamlanamamaktadır.

Yurttaşın ve üreticinin kendi iradesi dışında, tamamen kamusal hizmetin eksikliğinden kaynaklanan bu durum sonucunda, hayvanını nakletmek veya satmak zorunda kalan besicilere sevk belgesi verilmemektedir. Artan yem ve bakım maliyetleri karşısında hayvanını elinde tutamayan esnaf, nakil yapmak zorunda kaldığında durduk yere "kaçakçı" konumuna düşürülmektedir. Mevzuat uyarınca büyükbaş hayvan başına 7.863 TL ve nakil vasıtası başına 26.360 TL'yi bulan cezalar nedeniyle, bir tır canlı hayvan taşıyan esnafa **280 bin TL ila 300 bin TL** arasında fahiş idari para cezaları kesilmektedir. İdarenin kendi yükümlülüğünü yerine getirememesinden doğan maliyetin ağır cezalarla üreticiye ödetilmesi, sosyal devlet ilkesi ve hakkaniyetle bağdaşmamaktadır.

Ağrı ve Kars'ın ardından Erzurum'da da baş gösteren şap hastalığı riski, bölgedeki hayvan varlığını tehdit etmektedir. Erzurum genelindeki canlı hayvan pazarlarında ve toplama tesislerinde periyodik dezenfeksiyon, ilaçlama, araç dezenfektan havuzları ve düzenli veteriner hekim denetimlerinin yapılmadığı gözlemlenmiştir. Kontrolsüz ve biyogüvenlikten yoksun pazarlar, salgın hastalıkların bölgesel kalmayıp nakiller vasıtasıyla tüm Türkiye'ye yayılmasına davetiye çıkarmaktadır.

Sektörün en yakıcı sorunlarından biri, kırmızı et piyasasında şekillenen çeteleşmiş/tekelleşmiş yapıdır. Kırmızı et piyasasını domine eden dev sermaye grupları ve büyük besi şirketleri (Namet, Boranet, Şalvar Et, Keskinler, Altaylar vb.), girdi maliyetleri altında ezilen ve finansal sıkıntı yaşayan küçük besicilerin elindeki canlı hayvanı canlı baskül 500–540 TL/kg gibi düşük fiyatlarla kapatmaktadır. Toplanan bu hayvanlar besi döneminde Bakanlığa bildirilerek stoklanmakta; piyasaya et arzı manipüle edilerek tavan fiyatlar ve yapay spekülasyonlar oluşturulmaktadır. Küçük üretici batarken, piyasa aktörü dev şirketlerin haksız kazanç elde ettiği bu yapı, tüketiciye de fahiş et fiyatları olarak yansımaktadır.

50 kg'lık besi yeminin 1.150 TL sınırına dayanması, yem/et paritesini tamamen bozmuştur. Buna çoban/bakıcı maliyetleri, yüksek mera ve barınak kiraları, nakliye ve enerji giderleri eklendiğinde hem besici hem de celepler sürdürülebilir üretim imkânını kaybetmiştir. Yerli çoban bulunamaması nedeniyle yabancı işgücüne olan bağımlılık idari ve hukuki riskler yaratmakta; yüksek mera kiraları ise yerel üreticinin meraya erişimini engellemektedir. Et ve Süt Kurumu'nun (ESK) dondurulmuş et satışları ve alım politikalarındaki belirsizlikler de sürece eklenince, Erzurum'daki genç nüfus kente göç etmekte, köyler boşalmakta ve bölge hayvancılığı kitlesel bir iflasa doğru sürüklenmektedir.

Tüm bu gerekçelerle; Erzurum merkezli olmak üzere Doğu Anadolu'daki hayvancılık krizinin idari, hukuki, ekonomik ve hijyenik boyutlarının saha araştırmalarıyla tespit edilmesi, aşı/sevk krizinden doğan haksız cezaların ve mağduriyetlerin giderilmesi, et piyasasındaki kartelleşme ve spekülasyonların önlenmesi ve yerel üreticiyi koruyacak kamusal politikaların belirlenmesi amacıyla kapsamlı bir Meclis Araştırması yapılması elzemdir.

1			
2	ÇİÇEK OTLU	İSTANBUL	
3	HAKKI SARUHAN OLUÇ	ANTALYA	
4	HALİDE TÜRKOĞLU	DİYARBAKIR	
5	ÖZGÜL SAKİ	İSTANBUL	
6	AYŞEGÜL DOĞAN	ŞIRNAK	
7	MEHMET RÜŞTÜ TİRYAKİ	BATMAN	
8	ZÜLKÜF UÇAR	VAN	
9	KAMURAN TANHAN	MARDİN	
10	HÜSEYİN OLAN	BİTLİS	
11	SEVİLAY ÇELENK	DİYARBAKIR	
12	YILMAZ HUN	IĞDIR	
13	ÖZNUR BARTİN	HAKKARİ	
14	ÖMER ÖCALAN	ŞANLIURFA	
15	NEJLA DEMİR	AĞRI	
16	FERİT ŞENYAŞAR	ŞANLIURFA	
17	CEYLAN AKÇA CUPOLO	DİYARBAKIR	
18	İBRAHİM AKIN	İZMİR	
19	KEZBAN KONUKÇU	İSTANBUL	
20	MAHMUT DİNDAR	VAN	